

Folklore in the Modern World, ed. Richard M. Dorson. Mouton Publishers, Paris 1978, 364 str.

Uoči IX. međunarodnoga kongresa antropoloških i etnoloških znanosti, koji je održan u Chicagu u rujnu 1973. na kampusu »Indiana University« u Bloomingtonu, održan je zanimljiv i doista svjetski folkloristički skup posvećen, kao što i gornji naslov knjige kaže, problematici folkloru u suvremenom svijetu. Organizator skupa i urednik knjige je Richard Dorson. Za razliku od nekih drugih »velikih meštara« folkloristike koji, krećući se u toj struci, imaju pred očima svoju vlastitu predodžbu o njoj ili predodžbu uskoga kruga njenih najvršnjih predstavnika, Dorson je čovjek osjetljiv na »javno mnijenje«, odnosno predodžbu o folkloru i folkloristici koja dominira i u »običnom« svijetu i u nefolklorističkom dijelu akademskog svijeta. A činjenica je da su izvan uskoga kruga neposredno zainteresiranih znanstvenika ti pojmovi još uvijek opterećeni priličnim balastima prošlosti i ne odišu respektabilnošću.

Pojam folkloru od samoga njegova nastanka (1846, W. J. Thoms) povezivao se s prošlošću, selom i zaostalošću ili pak idiličnošću, a na folkloristiku se gledalo kao na pomalo izoliranu, autarhičnu poluznanost. Po »definiciji« procesom urbanizacije, industrijalizacije, razvojem masovnih medija i drugim paralelnim procesima što zajednički tvore civilizaciju XX. stoljeća folklor nije imao šanse da preživi, barem ne na civiliziranom tlu, gdje su »prirodne« pretpostavke njegove egzistencije, smatralo se, dokinute. Iskustvo je, međutim, u tome negiralo tu teoriju i pokazalo da i u tim uvjetima, na asfaltu, uz tvorničke trake i televizore folklor i dalje, premda izmijenjen, živi i cvjeta. Teorijske implikacije i istraživački impuls što ga je to iskustvo dalo folkloristici jesu dalekosežni. Dorsonov cilj, koji je eksplicitno izrečen u uvodnom članku, a implicite se (to je, barem, moj do-

jam) očitava u izboru radova za knjigu između njih četrdesetak održanih na spomenutom skupu, jest dvojak: raskrstiti s nazadnjačkom, staretinarskom slikom folkloru i dokazati njegovu aktualnost u suvremenom svijetu (američkim načinom: »folklor je ondje gdje je akcija«), a s druge strane etabrirati folkloristiku kao punopravnu i zrelu znanstvenu disciplinu. Bez obzira na to što će stare predodžbe o folkloru i amatersko-sakupljačke varijante folkloristike nadživjeti ovu knjigu, ona je, bez sumnje, jedan od koraka u željenom smjeru.

Knjiga je formalno podijeljena u dva dijela, premda se prvi prilog prvog dijela dovoljno razlikuje od ostalih da može tvoriti i zasebni dio knjige. To je članak Richarda Dorsona **Folklor u suvremenom svijetu**. Ne samo naslovom nego i sadržajem on predstavlja obrazac čitave knjige, pa i kongresa. To je zapravo reprint jednog poglavlja Dorsonove knjige **Folklore and Fakelore** (Cambridge, Harvard University Press 1976) koje, razumljivo, nije ni bilo prezentirano na kongresu, a također, napomenimo i to, prosječno je četiri puta duže od ostalih priloga. Kvantitativni momenat sam po sebi ne bi bio bitan kada iza toga ne bi stajao i sadržajno velik opseg. Radi se, zapravo, o Dorsonovoj sintetičkoj viziji, neke vrste creda, cjelokupne folkloristike, a posebno predmeta označenog u naslovu. Naslovi ostalih sekcija prvog dijela su: folklor i grad, folklor i ideologija, folklor i grad, folklor i ideologija, folindustrijalizam, što su također i naslovi poglavlja Dorsonova članka. Drugi dio knjige načinjen je »per exclusionem«, tj. obuhvaća one radove koji, premda ulaze u okvir opće teme, ne spadaju ni pod jednu od gornjih sekcija. Izuzev Dorsonov članak teorijski su zanimljivi prilozi Rogera Abrahamsa i Susan Kalčik **Folklor i kulturni pluralizam**, Juhe Pentikäinena **Usmeno prenošenje znanja**, te Linde Dégh i Andrewa Vászonyja **Pukotina na crvenom peharu ili istina i suvremena legenda**. Od značajnih imena fol-

kloristike tu su još i Dan Ben-Amos s člankom **Moderni lokalni historičar u Africi**, Elli Köngäs Maranda: **Folklor i kulturna promjena: zagonetke o modernizaciji kod Lau**, te Barbara Kirshenblatt-Gimblett: **Kulturni šok i pripovjedačka kreativnost**. Za našu folkloristiku važan je podatak da je i članak Dunje Rihtman-Auguštin **Tradicionalna kultura, folklor i masovna kultura u suvremenoj Jugoslaviji** bio uvršten među odabrane radove bloomingtonskog skupa čime je, nakon Maje Bošković-Stulli, još jedno naše ime ušlo u cirkulaciju svjetske folkloristike. To je, inače, razrađena verzija članka **Položaj tradicionalne kulture u suvremenom društvu** što ga je autorica objavila u NU VIII (Zagreb 1971). Premda iz pera slabije poznatih autora, originalni su i članci Demetrios Loukatos **Turistički arheofolklor u Grčkoj** i Waltera J. Meservea s Ruth I. Meserve **Mit i praznovjerje u drami i teatru komunističke Kine**.

Širok spektar tema, a još više prisutnost autora iz najrazličitijih dijelova svijeta, dokazuje da je od početka 60-ih godina, kada su učinjeni pionirski koraci u otkrivanju folklorističkoga »novog svijeta« pa do danas, taj val uzeo širokog daha. Moje vlastito poznavanje folkloristike nedovoljno je da procijenim koliki dio ukupne pažnje današnje folkloristike otpada na suvremeni svijet u odnosu na tradicionalne izvore, ali je, to barem izgleda sigurno, »suvremena orijentacija« nadasve perspektivna.

I na kraju, jedan mali »štos«. Uza svu znanstvenu rafiniranost i osjetljivost za detalj koju mnogi autori ove knjige, uključujući i urednika Dorsona, ispoljavaju, na omot knjige dospjela je fotografija koja se, premda se to u prvi mah ne uočava, uopće ne odnosi na folklor: dvojica mladih zapadnjaka, pripadnici Hare Krishne na ulici u Londonu. Izuzev argumentom o velikoj rastezljivosti pojma »folklor«, pojava te slike u kontekstu knjige ne može se pravdati.

Milivoj Vodopija

Secular Ritual, ed. Sally F. Moore & Barbara Myerhoff. Van Gorcum, Assen-Amsterdam 1977, 293 str.

Semantička afazija je »definicija« kojom je jedan američki antropolog označio zbivanja u suvremenoj antropološkoj teoriji. Afazija je nesposobnost govora. Semantička afazija je nesposobnost da se razumije i prenese smisao. Postoji široko slaganje o tome da se danas u antropologiji, i ne samo u antropologiji, govori, piše i objavljuje sve više, a novih sadržaja i jasnih pregleda sve je manje. Neizbježan nusprodukt takve situacije jest sve kompliciraniji i zahtjevniji izraz. Toj pojavi, po mom mišljenju, kumovala je i strukturalistička sklonost formalizmu, sklonost koja je u daljem metodološkom koraku, u semiologiji, postala dogmom.

Knjiga što stoji pred nama suprotna je gornjem trendu. Jednostavnim, razumljivim izrazom, koji karakterizira većinu priloga, dan je značajan i relevantan sadržaj. Prvi put je, naime, formulirano i teorijski utemeljeno jedno od novih područja antropološkog bavljenja, područje označeno samim naslovom — sekularni ritual. Knjigu sačinjava izbor radova koji su prezentirani na kongresu održanom u kolozovu 1974. u Burg Wartensteinu, Austrija. Kongres pod naslovom **Razmatranja o sekularnom ritualu: prolegomena za teoriju rituala, ceremonije i formalnosti** inicirali su pokojni Max Gluckman, Victor Turner i Sally F. Moore, a okupio je najznačajnija imena struke što se bave ili zanimaju za taj problem. Zanimljivo je spomenuti da su prilozi takvih autora kao što su Goffman, Nakane, Srinivas i Aronoff izostavljeni iz ove knjige, premda su i oni bili prezentirani na kongresu. Taj postuapak urednika nije objašnjen. Prilozi su svrstani u četiri bloka: prvi obuhvaća teorijske radove, drugi studije sekularnih rituala u tradicionalnom kontekstu, a treći i četvrti masovne sekularne rituale u suvremenom i urbanom kontekstu.